

Іван Мищак,
старш. наук. співроб. відділу формування інформаційних ресурсів
Фонду Президентів України,
д-р істор. наук, проф.

ВИРІШАЛЬНИЙ РІК ДЛЯ УКРАЇНИ, ЄВРОПИ І СВІТУ: ОЦІНКА ВІЙСЬКОВИХ ЕКСПЕРТІВ

*(аналітичний огляд зарубіжної преси про події в Україні
за 1–31 січня 2024 р.)*

Опубліковано: Мищак І.М. Оцінка ситуації для України під кінець другого року війни та прогнози на 2024 рік (аналітичний огляд зарубіжної преси про події в Україні за 1–31 січня 2024 року) // Україна у відгуках зарубіжної преси. 2024. Вип. 1 (179). С. 6–23.

В огляді публікацій інтернет-медіа за січень 2024 року було проаналізовано 36 інтернет-версій медіаресурсів 18 країн світу. Найбільшу активність у висвітленні української тематики проявили інтернет-видання Великої Британії (9 %), Франції (8 %), Німеччини та Естонії (по 7 %), США, Японії, Литви та Іспанії (по 6 %), Швеції, Латвії, Італії, Чехії та Словаччини (по 5 %), Угорщини, Бельгії, Польщі та Нідерландів (по 4 %), Канади (3 %) (*див. діаграму 1*).

Лідерами серед зарубіжних медіа за кількістю та часткою публікацій на українську тематику стали: британська газета «The Independent» та французька «Le Monde» (по 5,22 %), американська «New York Post» (4,64 %), естонська «Postimees» (4,06 %), британська «The Guardian», японська «Japan Today» та німецька «Frankfurter Allgemeine» (по 3,77 %), німецький «Focus» (3,48 %), литовська «Lietuvos rytas» та естонська «Eesti Päevaleht» (по 3,19 %) (*див. діаграми 2, 3*).

Британські газети «The Guardian» та «The Independent» уже впродовж тривалого часу посідають перше місце серед зарубіжних видань за часткою висвітлення подій в Україні. Британські журналісти головним чином зосереджуються на висвітленні допомоги Україні, звертаючи увагу на те, що Велика Британія нині є локомотивом військової підтримки нашої держави. Політичний кореспондент «The Independent» А. Форрест коментує візит прем'єр-міністра Великої Британії Р. Сунака в Україну. Ключовим моментом візиту стало підписання прем'єр-міністром Великої Британії Р. Сунаком та Президентом України В. Зеленським договору про співробітництво у сфері безпеки, який включає обмін розвідданими, медичну та військову підготовку й оборонно-промислому співпрацю. Репортер «The Guardian» Дж. Грірсон інформує, що договір про співробітництво є результатом рішення країн «Групи семи» надати Україні двосторонні гарантії безпеки на саміті НАТО у Вільнюсі у 2023 році, а Велика Британія – перша країна, яка уклала остаточну угоду. Велика Британія також оголосила про надання Україні військової допомоги на 2,5 млрд фунтів стерлінгів – це найбільший пакет оборонної допомоги Україні з початку війни. Як пише журналіст газети «The Guardian» Л. Гардінг, не менше 200 млн фунтів стерлінгів буде витрачено на високотехнологічні бойові дрони, більшість з яких

буде вироблено у Великій Британії. За даними Даунінг-стріт, це найбільше постачання безпілотних літальних апаратів серед усіх країн. До них увійдуть ударні дрони далекої дії, здатні вражати російські цілі далеко за межами лінії фронту, а також морські безпілотники. Фактично така масштабна підтримка розцінюється як певний сигнал для інших західних держав на тлі зменшення військової допомоги з боку США. Крім того, репортерка «The Independent» А. Рай нагадує, що Велика Британія оголосила про передачу двох мінних кораблів Королівського флоту ВМС для підтримки оборони України на Чорному морі від російського вторгнення. Міністр оборони Великої Британії Г. Шаппс назвав цю передачу частиною спільних зусиль Великої Британії та Норвегії зі зміцнення ВМС України, бо сильні морські сили мають вирішальне значення для Києва, щоб дати відсіч російській агресії та полегшити постачання зерна Чорним морем. Разом із тим видання зауважує, що Туреччина не пропустить ці кораблі через турецькі протоки у Чорне море, посилаючись на виконання Конвенції Монтре. Ще одним напрямом підтримки Великою Британією України є дипломатична діяльність. Так, МЗС Великої Британії засудило використання росією проти України балістичних ракет, отриманих від Північної Кореї. Як зазначається, речник Управління закордонних справ, співдружності та розвитку закликав КНДР припинити постачання зброї до РФ і додав, що проти Північної Кореї поширюють жорсткі санкції, а Велика Британія продовжить працювати з партнерами, аби гарантувати, що КНДР заплатить високу ціну за підтримку війни росії проти України. На фоні військової підтримки України репортер із закордонних справ «The Independent» Т. Уотлінг пише, що Північноатлантичний альянс уклав контракти на закупівлю близько 220 тисяч 155-міліметрових артилерійських боєприпасів на суму 1,2 млрд доларів. Генеральний секретар НАТО Є. Столтенберг заявив, що війна в Україні стала битвою за боєприпаси, тому важливо, щоб союзники поповнили свої запаси, оскільки продовжується підтримка України. З іншого боку, журналіст «The Guardian» Л. Гардінг акцентує увагу на тому, що, не маючи можливості протистояти військовій могутності путіна, Україна веде «розумну війну», щоб атакувати ворожі лінії постачання нафти та газу. Оглядач пише, що за останні три тижні українські дрони завдали ударів як мінімум по чотирьох російських нафтових та газових терміналах по всій країні. Ці напади, за інформацією Л. Гардінга, є частиною кампанії Києва, спрямованої на те, щоб завдати шкоди галузі й позбавити Москву мільярдів доларів глобальних доходів, які вона використовує для фінансування своєї війни. Л. Гардінг також зазначає, що Київ, схоже, розробив технічно складні моделі дронів, які можуть літати на великі відстані та вражати цілі глибоко у тилу росії. «The Independent» за даними Міжнародного валютного фонду стверджує, що економіка України продемонструвала «чудову стійкість». Видання нагадує, що в перші місяці війни у 2022 році наша держава втратила третину свого економічного виробництва через окупацію та руйнування. Інфляція також злетіла до колосальних 26 %, тому довелося друкувати гроші, щоб покрити бюджетний дефіцит. Проте в 2023 році ситуація відновилася: інфляція впала до 5,7 %, а економіка зросла на 4,9 % – більше, ніж у деяких великих економіках, як Німеччина. Але, як пише репортер Д. Макх'ю, економічна стабільність України знову перебуває під загрозою,

оскільки нині залежить від підтримки двох найбільших союзників і спонсорів – США та ЄС, де точаться політичні дискусії щодо підтримки України. Британські журналісти продовжують відстежувати ситуацію довкола Запорізької АЕС. Наводяться свідчення голови спостережного органу ООН з ядерної енергетики Р. Гроссі, який стверджує, що його інспекторам було відмовлено в доступі до певних частин енергоблоків окупованої росією атомної електростанції. Крім того, співробітники МАГАТЕ досі не отримали планів технічного обслуговування об'єкта на 2024 рік.

Французька газета «Le Monde» та журнал «L'Obs», які зайняли друге місце серед зарубіжних видань за часткою висвітлення «українського питання», значну увагу приділяють огляду подій на фронті й аналізу військового потенціалу росії та України. Кореспондент «Le Monde» Е. Гриншпан розглядає проблеми, з якими стикається оборонна промисловість України після 2-х років війни. Автор зазначає, що, незважаючи на деякі технологічні досягнення, підприємства виробництва зброї ще не змогли повноцінно вийти на бойовий лад і Україна, входячи у 3-й рік війни, має промисловий недолік порівняно з росією. За словами Е. Гриншпана, на фронті бракує боєприпасів та гармат, а залежність України від військової допомоги заходу лише зростає. Разом із тим відзначаються певні досягнення України у протистоянні з ворогом. Передусім ідеться про ефективність української розвідки та ударних дронів. Свідченням цього, за словами журналіста С. П'єстралунга, є вражаючі удари дронів, які долетіли аж до Санкт-Петербурга, розташованого на 900 кілометрів від українського кордону. В іншій статті видання йдеться про зміну тактики ракетних ударів росії по Україні з урахуванням посилення протиповітряної оборони нашої держави. Так, С. П'єстралунга зазначає, що протягом 2023 року росія адаптувала свою тактику, використовуючи хвилі дронів перед запуском ракет, які «насичують» українську протиповітряну оборону та виснажують її боєприпаси. Як наслідок, атаки, спрямовані на об'єкти енергетичної інфраструктури, призводять до тимчасового відключення електроенергії, що є особливо небезпечним в умовах зимового періоду. Окремо йдеться про зусилля росії щодо залякування населення тимчасово окупованих територій України та зміну української ідентичності. Так, Ф. Вінсан і Т. д'Істрія на шпальтах «Le Monde» розкривають російські зусилля з русифікації та легалізації контролю на окупованих територіях України. За їхніми словами, за два роки після початку окупації москва використовує різні методи – знищення української ідентичності, переселення населення, гуманітарну кризу, фальсифікацію виборів, примусову мобілізацію та посилення репресій – із метою легалізації свого владарювання та інтеграції цих регіонів до складу росії. Автори також наголошують на інтенсивній кампанії пропаганди та використанні всіх можливих засобів для підготовки до виборів президента росії. Французькі журналісти послідовно відстежують дії французької влади, спрямовані на підтримку України. Зокрема, «Le Monde» цитує президента Франції Е. Макрона, який повідомив про намір постачати Україні 40 ракет повітря-земля «Scalp» далекого радіусу дії та «кілька сотень бомб» моделі «Hammer». Також президент Франції закликав французьких виробників зброї прискорити виробництво та інновації, наголошуючи на необхідності задоволення потреб України у війні проти росії. Акцент робиться на важливості прискорення виробництва з метою швидкого

реагування на виклики війни, а також на позитивних зрушеннях у виробництві різних типів зброї відомих французьких компаній. Окремо президент Франції підкреслив важливість об'єднаної стратегії Європейського Союзу у відповідь на війну в Україні, заявивши: «Ми не можемо дозволити росії перемогти». Своєю чергою у статті журналу «L'Obs» наголошено, що новий міністр закордонних справ Франції С. Сежурне здійснив свій перший візит до Києва для вираження підтримки нашій державі перед другою річницею війни з росією. Відзначається, що цей візит стає важливим у контексті обговорень серед європейських та американських союзників щодо подальшої підтримки України перед російськими атаками. Стаття також розкриває заходи нового міністра закордонних справ щодо продовження французької дипломатії та підтримки цивільного населення України. «L'Obs» відзначає й заяву міністра Збройних сил Франції С. Лекорно про наміри запустити «артилерійську коаліцію» для підтримки України. Ця коаліція, ініційована Францією та США, є частиною групи контакту для захисту України, відомої як Контактна група з оборони України у форматі «Рамштайн». У статті також вказується на важливість для України переходу від радянського до західного озброєння та недостатню кількість поставок боєприпасів від Європейського Союзу. При цьому наголошено, що Франція збільшує постачання боєприпасів й обіцяє надати Україні ракети та системи артилерії. Оглядач А. Фрашон у статті для «Le Monde» обговорює можливі наслідки поразки України для влади путіна та підкреслює, що це може підштовхнути його до подальших військових авантур. Автор розглядає питання взаємин між росією й Україною, а також вказує на стратегічне значення підтримки європейцями Києва, особливо у контексті можливої ізоляціоністської політики США за умови перемоги Д. Трампа на президентських виборах.

Німецькі видання – газета «Frankfurter Allgemeine» та щотижневий журнал «Focus» – інформують своїх читачів про нинішню пріоритетну роль Німеччини у наданні допомоги Україні. Тиражується інформація про те, що Німеччина поставила в Україну більше зброї та боєприпасів, ніж будь-яка інша європейська країна, а федеральний уряд у 2024 році хоче витратити на це 7 млрд євро. «Frankfurter Allgemeine» повідомляє про перший німецький пакет допомоги Україні на 2024 рік, що містив боєприпаси до системи протиповітряної оборони «Iris-T» середньої дальності та системи протиповітряної оборони «Skynex» малої дальності. Україна також отримала десять бронетранспортерів «Marder», десять важких вантажівок, дві додаткові машини для розмінування «Wisent» і ще одну машину-мостоукладач «Viber». Додатково у пакет входили амуніція, засоби захисту та зимовий камуфляж. Крім того, міністр оборони Німеччини Б. Пісторіус на зустрічі у форматі «Рамштайн», де зібралися представники понад 50 держав Контактної групи з питань оборони України, заявив, що Німеччина вперше обіцяє поставити Україні військово-транспортні гелікоптери зі складу Бундесверу для боротьби з російським вторгненням. Як повідомили в Міноборони, йдеться про шість багатоцільових гелікоптерів «Sea King Mk41», а також про підтримку українців щодо їх експлуатації. На думку оглядачів видання «Frankfurter Allgemeine», поява в зоні бойових дій з боку росії ракет з Північної Кореї, швидше за все, знову зумовить дискусію про зброю більшої дальності для України –

наприклад, крилаті ракети «Taurus» із Німеччини чи далекобійні «ATACMS» зі США. В іншій статті видання пише про зростання тиску на канцлера Німеччини О. Шольца із вимогою поставити Україні німецькі крилаті ракети «Taurus». Так, колишній федеральний президент Й. Гаук і прем'єр-міністр Баварії М. Зедер критикують вагання канцлера. Політики із партій «Союз 90/Зелені», «Вільна демократична партія» та «Християнсько-демократичний союз» також знову закликали до швидкої доставки ракет в Україну. Головний редактор видання «Focus» К. Фідлер пише, що в той час, коли ЄС стикається з одним із найбільших викликів у своїй історії, треба продовжувати твердо підтримувати Україну, але «за лаштунками» наша держава також має боротися за європейський мирний порядок після завершення російської загарбницької війни. У контексті дискусій щодо допомоги Україні журналіст «Frankfurter Allgemeine» Б. Колер вважає, що західні демократії мають показати агресору путіну, що вони його не бояться, що триумф путіна на полі бою мав би драматичні наслідки для безпеки вільної Європи, а отже, і Німеччини. Коментуючи вагання канцлера Німеччини О. Шольца щодо поставки крилатих ракет «Taurus» в Україну, Б. Колер висловлює припущення, що Берлін боїться не лише поразки Києва, а й поразки Москви. Водночас німецький історик М. Вессель зазначив виданню «Frankfurter Allgemeine», що у війні Росії проти України сподівання обох ворогуючих сторін не виправдалися, а війна стала війною на виснаження, в якій для України також постає питання, чи матиме вона на своєму боці підтримку громадськості західних демократій, не в останню чергу Німеччини, у довгостроковій перспективі. Він визнав, що Росія використала перші роки війни, щоб перевести свою збройову промисловість на військову економіку, але при цьому стверджує, що Захід, і навіть Європа, мають набагато більші економічні ресурси. Схожої точки зору дотримується оглядач К. Шуллер, який зауважує, що партнери України значно перевершують Росію, але бажання допомогти руйнується, особливо в Америці. Автор вважає, що якщо дивитися на засоби, то Україна мала б виграти за допомогою НАТО. На підтвердження цієї тези наводяться дані Стокгольмського міжнародного інституту дослідження проблем миру (SIPRI), згідно з якими обидві сторони мають однакову кількість бойових танків, але НАТО має в п'ять разів більше бойових літаків і значно більше бронетехніки. Австралійський політолог Г. Манготт в інтерв'ю виданню «Focus» оцінює російські повідомлення щодо загрози нападу путіна на країни НАТО. Політолог сказав, що у Москві є імперські амбіції, але «амбіції – це одне, можливості – інше, і Росія просто не має військового потенціалу, щоб діяти проти НАТО».

Оглядачі естонських видань «Postimees» й «Eesti Päevaleht» висловлюють занепокоєння зменшенням допомоги Україні й переходом війни у фазу «на виснаження». Журналісти обговорюють тезу президента Естонії А. Каріса про те, що війну Росії проти України можна виграти, якщо євроатлантична спільнота чітко та довгостроково буде на боці України. За його словами, Україні потрібно ще більше зброї, і для цього важливо, щоб усі країни запустили свою військову промисловість. На переконання А. Каріса, майбутні гарантії оборони та безпеки України також є визначальними у забезпеченні майбутньої безпеки Європи, а «чітко сформульований шлях до членства в Європейському Союзі, як і в НАТО,

сам по собі був би стратегічною перемогою для України та всього Заходу». Коментуючи обговорення міністрами фінансів ЄС використання заморожених активів росії для відновлення України, «Postimees» наводить слова міністра фінансів Естонії М. Вирклаєва, який закликав колег або самі активи, або отримані від них доходи терміново спрямувати на підтримку України. Він додав, що в Естонії вже робляться кроки щодо використання заморожених російських активів і відповідний законопроект знаходиться в Рійгікогу. Депутатка Рійгікогу та голова Комітету у справах ЄС Л. Пакоста, яку цитує «Postimees», вважає найбільшою невдачею 2023 року розрив єдності підтримки України в парламенті Естонії та розслабленість Європи у форсуванні розвитку оборонно-промислового комплексу. Її тривожить, що деякі члени ЕКРЕ (Консервативна народна партія Естонії) голосують проти підтримки України з точно такими самими аргументами, як прем'єр-міністр Угорщини В. Орбан. Депутатка наголошує, що Україні потрібні не гарні слова, а допомога грошима та зброєю. Водночас естонські журналісти доводять, що уряд робить все для підтримки України. Так, за словами прем'єр-міністра Естонії К. Каллас, уряд Естонії ухвалив рішення про надання Україні військової допомоги ще на 80 млн євро, також було вирішено, що довгострокова військова допомога Естонії Україні становитиме 0,25 % ВВП протягом наступних чотирьох років. Якби всі країни, зазначила К. Каллас, які підтримують Україну, взяли на себе подібне зобов'язання, це призвело б до перемоги України.

Аналіз співвідношення сфер огляду української проблематики у зарубіжних інтернет-виданнях упродовж січня 2024 року засвідчив, що оглядачами більш активно оцінювалися роль і місце нашої держави у світовій політиці (72 %). Безпосередньо російському вторгненню в Україну в оглядах зарубіжних медіа приділено помітно менше уваги (28 %) (див. діаграми 4, 5).

Російське вторгнення в Україну в зарубіжних інтернет-медіа за структурою висвітлених питань виглядає так: діяльність української влади – 20 %, військові дії Збройних Сил України, територіальної оборони, українських партизанів на тимчасово окупованих територіях – 13 %, прогнози та коментарі щодо ситуації на фронті – 12 %, візити іноземних високопосадовців до України – 11 %, соціально-культурне життя українського суспільства – 8 %, портрети українського спротиву – 7 % (див. діаграму 6).

Російське вторгнення в Україну найчастіше висвітлювалося: іспанською газетою «ABC» та французькою «Le Monde» – по 9,47 %, британською «The Guardian» – 8,42 %, японською «Japan Today» та британською «The Independent» – по 7,37 %, іспанською «El Mundo» – 5,26 %, естонською «Eesti Päevaleht» та американською «New York Post» – по 4,21 %, чеським виданням «Aktuálně.cz» і польським «Do Rzeczy» – по 3,16 % (див. діаграму 7).

У січні 2024 року провідною темою обговорення в зарубіжних інтернет-медіа була діяльність української влади. Ряд видань («New York Post», «The Guardian», «Algemeen Dagblad» та ін.) присвятив матеріал огляду новорічного звернення Президента України В. Зеленського, назвавши його доволі оптимістичним. Так, редакційна стаття «The Guardian» акцентує увагу на тому, що у новорічному зверненні Глави держави майже не було прямих згадок про ситуацію на тисячокілометровій лінії фронту або про обмежений успіх контрнаступу.

В. Зеленський також не згадав про політичні та дипломатичні труднощі щодо забезпечення продовження військової та іншої допомоги як з боку Конгресу США, так і з боку Європейського Союзу. Водночас Президент України виокремив головне досягнення – Україна стала сильнішою, навчивши українців протистояти атакам росії та адаптуватися до труднощів. Своєю чергою репортерка «New York Post» К. Дорнбос пише, що новорічна промова Президента України В. Зеленського різко контрастувала з посланням російського диктатора путіна, який фактично обійшов мовчанням тему війни проти України. Кореспондентка зауважила, що 20-хвилинна промова В. Зеленського майже повністю стосувалася війни та стійкості України у ній, а також вдячності українським військовим. Японська газета «Japan Today» передає стурбованість Президента України В. Зеленського перспективою повернення Д. Трампа в Білий дім, назвавши «дуже небезпечними» заяви Д. Трампа про те, що він може зупинити війну України з росією за 24 години. В інтерв'ю британському телеканалу «Channel 4 News» В. Зеленський запросив колишнього президента та фаворита в кандидати в президенти від Республіканської партії відвідати Київ, але лише якщо Д. Трамп виконає свою обіцянку зупинити війну протягом 24 годин. Американський журнал «Time» та газета «New York Post», а також британська газета «The Guardian» присвятили матеріали книзі британського журналіста С. Шустера «Шоумен: всередині вторгнення, що потрясло світ та зробило лідером», в якій мова йде про Президента України В. Зеленського. Редактор BBC News із міжнародних питань Дж. Сімсон у своїй рецензії на цю книгу, яку наводить «The Guardian», зазначив, що автор зустрічався і взяв інтерв'ю приблизно у 200 президентів, прем'єр-міністрів та інших лідерів, проте йому справді сподобалися лише троє з них: Н. Мандела, В. Гавел та В. Зеленський. С. Шустер у книзі пише, що особисто В. Зеленський так само теплий, емоційний та щирий, як і двоє інших. На думку Д. Сімсона, у книзі йдеться про те, що у В. Зеленського немає жодної владності та гордості за своє становище, він ставиться до всіх як до рівних, а коли ставити йому гострі запитання, то він не впадає у дратівливість і не намагається від них ухилитися. «Time» опублікував ексклюзивний уривок з книги, який стосується діяльності майбутнього Президента В. Зеленський періоду участі в КВК у Москві. Зарубіжні оглядачі також активно обговорювали інформацію про можливість відставки головнокомандувача ЗСУ В. Залужного. Так, журналісти бельгійського видання «POLITICO» відзначають, що напруженість між Президентом України В. Зеленським і головнокомандувачем ЗСУ В. Залужним досягла піку. Своєю чергою естонський військовий експерт Т. Калмус, якого цитує «Eesti Päevaleht», вважає, що такі розбіжності неминучі, оскільки Глава держави бачить все під одним кутом, а той, хто відповідає за ведення бойових дій, під іншим.

Військові дії Збройних Сил України, територіальної оборони й українських партизанів на тимчасово окупованих територіях традиційно належать до пріоритетних тем, які висвітлюються за кордоном. На шпальтах французької «Le Monde» оглядач М. Жего описує стратегію Президента України В. Зеленського щодо ізоляції росії в Чорному морі. Зазначається, що українські сили збільшують кількість атак проти російського флоту. Автор розповідає про плани України щодо ізоляції Криму, анексованого росією, і процесу позбавлення російської армії та

флоту їхнього військового потенціалу в регіоні. Також наголошується на успіхах України у знищенні російських військових кораблів та портових установок на Чорноморському узбережжі, що може призвести до втрати росією стратегічних морських баз. Більшість західних видань не обійшла увагою збиття українською ППО російського літака радіолокаційної розвідки А-50. Наголошується, що це перший випадок у військовій історії, коли такий літак радіолокаційної розвідки був збитий. Іноземний кореспондент газети «The Guardian» Л. Гардінг пише, що знищення російських літаків А-50 та Іл-22 над Азовським морем стало ударом для російської авіації та моральним підйомом для Збройних Сил України. З іншого боку, зарубіжні оглядачі та експерти також відзначають успішність ударів українських безпілотників по нафтових і газових терміналах росії, зокрема поблизу Санкт-Петербурга. За словами підполковника Й. Паасиківі з Норвезької оборонної академії, слова якого наводить шведська «Svenska Dagbladet», пожежа на російському паливному терміналі неподалік від сусідньої з НАТО Естонії нагадує росії про недоліки її протиповітряної оборони. При цьому шведський аналітик зі Стокгольмського центру «East European Studies» М. Раян в інтерв'ю чеському виданню «Aktuálně.cz.» підкреслив, що Балтійське море та порти на ньому є ключовим маршрутом росії для експорту енергоносіїв і водночас імпорту продовольства та інших товарів.

Роль і місце України у світовій політиці за структурою висвітлених у січні 2024 року питань виглядає так: реакція світових політиків, діячів та організацій – 24 %, збройна допомога Україні – 18 %, вплив російського вторгнення в Україну на світову політику й економіку – 13 %, фінансова та економічна допомога Україні – 8 %, закордонні візити українських державних та громадських діячів – 5 %, політика щодо біженців з України – 4 % (див. *діаграму 8*).

Найчастіше роль і місце нашої держави у світовій політиці упродовж аналізованого періоду висвітлювали: американська «New York Post» й естонська «Postimees» (по 4,80 %), німецькі «Frankfurter Allgemeine» та «Focus» і британська «The Independent» (по 4,40 %), французька «Le Monde», латвійська «Neatkarīgā Rīta Avīze», бельгійський журнал «POLITICO» (по 3,60 %), латвійська «Diena» й литовська «Lietuvos rytas» (по 3,20 %) (див. *діаграму 9*).

Реакція світових політиків, діячів та організацій на події в Україні уже традиційно залишається пріоритетною тематикою зарубіжних інтернет-видань. У редакційній статті «New York Post» зазначається, що президенту США Д. Байдену необхідно укласти угоду щодо посилення кордону зі США в обмін на схвалення допомоги Україні. На думку редакції видання, визнання такої реальності також дозволило б Д. Байдену отримати більше допомоги Україні, бо його нерішучий підхід до підтримки Києва тепер завів конфлікт у безвихідь, що у довгостроковій перспективі сприяє путіну. Іспанська «El Mundo» інформує про підтримку королем Іспанії Філіпом VI українського народу під час відкриття Всесвітнього мобільного конгресу. У своєму виступі він, зокрема, наголосив, що Іспанія підтримує український народ у його законному захисті, у його свободі та територіальній цілісності. Філіп VI, прем'єр-міністр П. Санчес і президент генералітату П. Арагонес взяли участь у вітальній вечері. П. Санчес, зі свого боку, розпочав свій виступ зі згадки про нещодавній візит до Києва та назвав

Україну «країною, яка мужньо захищається від агресора, що порушив міжнародний порядок». Міністр закордонних справ Італії А. Таяні, слова якого наводить «Libero Quotidiano», заявив, що політичне вирішення є кінцевою метою російсько-української війни, де «метою є мир, свобода та незалежність України». Він зазначив, що росія порушила міжнародне право та правила громадянського співіснування, вторгнувшись в Україну. Захід, додав він, «допомагає Україні захистити свою незалежність, а українському народу – не піддатися російському насильству». Американський політолог, колишній постійний представник США у Раді НАТО І. Даалдер у статті для бельгійського «POLITICO» пише, що міжнародні події у перші тижні нового року можуть стати серйозним викликом виборчим перспективам президента США Д. Байдена. Найдивовижнішим викликом 2024 року, на думку автора, стане Україна. І. Даалдер вважає, що підтримана згуртованістю та відданістю Заходу Україна перетворила війну на стратегічний провал росії, що не змогла досягти своєї основної мети підпорядкувати нашу державу та підірвати Захід. Проте, пише І. Даалдер, невідомо, чи збережуться ці досягнення у 2024 році через зростаючу опозицію республіканців подальшій допомозі Україні. Оглядач з питань міжнародних відносин та головний редактор журналу «Time» Я. Бреммер оприлюднив «Топ-10 глобальних ризиків на 2024 рік», де третій рядок у переліку зайняв прогноз про Україну. Автор заявляє, що 2024 рік – переломний момент у війні: якщо Україна не вирішить свої кадрові проблеми, не збільшить виробництво зброї та найближчим часом не розробить реалістичну військову стратегію, її територіальні втрати можуть виявитися постійними та можуть збільшитися.

Збройна допомога Україні уже тривалий час обговорюється журналістами й експертами в контексті зменшення допомоги від США, які раніше були головним партнером України. У цьому контексті європейські держави передусім зосереджені на зміцненні протиповітряної допомоги нашій державі, а також наданні інших стримуючих озброєнь. За словами джерел японської «Japan Today», обізнаних із ситуацією, після успішних випробувань у США Україна незабаром отримає першу партію ракет великої дальності, виготовлених компанією Boeing. Ця зброя дозволить українським військовим вражати цілі на удвічі більшій відстані, ніж ракети, які зараз випускаються з ракетної системи HIMARS, і може змусити росію переміститися ще далі від лінії фронту. Польське видання «Do Rzeczy» наводить заклик канцлера Німеччини О. Шольца до країн ЄС посилити цього року військову підтримку України в боротьбі з російською агресією. За словами канцлера Німеччини, поставки зброї в Україну, заплановані наразі більшістю країн ЄС, «у будь-якому разі є занадто малими». Водночас бельгійське видання «The Brussels Times» зі слів міністра оборони Бельгії Л. Дедондера оголосило, що Бельгія надасть Україні 611 мільйонів євро військової допомоги цього року. Нідерландська «De Telegraaf» із посиланням на Міністерство оборони Нідерландів повідомила, що Нідерланди разом із Німеччиною, Румунією та Іспанією стануть одними із покупців зенітних ракет «Patriot», вироблених у Європі. В іншій статті видання наведено слова генерала Королівських ВПС Нідерландів О. Ейхельсхайма, який говорить, що дуже важливо постачати в Україну більше зброї, а Захід і Європа повинні продовжувати підтримувати

Україну, щоб принаймні зберегти її нинішню оборону. Військові експерти, яких цитує литовська «Verslo žinios», зазначають, що інформація про готовність США позбутися сотень ракет «АТАСМС», термін придатності яких закінчився, а не передати їх Україні, викликає «велике занепокоєння». На це відреагував колишній міністр закордонних справ Литви Л. Лінкявічюс, який у грудні 2023 року був призначений послом Литви у Швеції. Він вважає, що «беззуба і безхребетна» політика Заходу щодо росії виростила «монстра». За його словами, очікування та затримка з постачанням зброї Україні створює агресору надію на виживання.

Упродовж січня 2024 року більшість зарубіжних оглядачів у висвітленні української проблематики дотримувалася нейтральної тональності. Частка нейтральних повідомлень становила 84,64 %. При цьому частка позитивних повідомлень склала 12,17 %, а негативних – 3,19 % (див. діаграму 10).

Найчастіше зарубіжні інтернет-медіа з нейтральних позицій висвітлювали діяльність української влади, перспективи відновлення підтримки України з боку США й надання допомоги Україні, соціально-культурне життя українського суспільства тощо. Упродовж аналізованого періоду у нейтральних тонах місце і роль України у світовій політиці представлені в 226 статтях і повідомленнях. 17 статей і повідомлень вирізнялися позитивною тональністю, а 7 – негативною. Що стосується ситуації в Україні безпосередньо під час російського вторгнення, то тут теж істотно переважала нейтральна інформація (66 статей і повідомлень). 25 статей і повідомлень мали виражену позитивну тональність, а 4 – негативну (див. діаграму 11).

Упродовж січня 2024 року лише нейтральна тональність статей прослідковується в матеріалах інтернет-видань Канади («National Post», «Toronto Sun»), Угорщини («Portfolio», «Nepszava») та Литви («Verslo žinios», «Lietuvos rytas»). Переважна більшість нейтральних статей і повідомлень вийшла також у виданнях Німеччини («Frankfurter Allgemeine», «Focus»), Естонії («Postimees», «Eesti Päevaleht»), Японії («Japan Today», «The Asahi Shimbun»), Швеції («Aftonbladet», «Svenska Dagbladet») та Італії («Avvenire», «Libero Quotidiano»).

Інтернет-видання Канади з нейтральних позицій коментують політичні та суспільні дискусії в країні, пов'язані з підтримкою України. Журналістка «National Post» Д. Френсіс вважає, що розуміння європейськими країнами можливості опинитися у «списку путіна» змушує європейських лідерів значно активізувати свою гру: дані німецького Кільського інституту показують, що європейська допомога Україні нині більш ніж удвічі перевищує ту, яку надають Сполучені Штати Америки. На противагу цьому ряд статей присвячено проблемі затримки із постачанням нашої державі обіцяної Канадою протиповітряної системи NASAMS. «National Post» нагадує, що 10 січня 2023 року уряд Канади оголосив, що він придбає для України сучасну систему ППО та відповідні боєприпасів на суму 406 млн дол. Але, як пише журналіст Д. Пульезе, який висвітлює військові питання у Канаді, систему NASAMS так і не було доставлено, і плани все ще розробляються. Згідно з вебсайтом федерального уряду, присвяченим пожертвуванням військової техніки Україні, зрештою США поставлять систему від імені Канади. Інші оглядачі справедливо дорікають, що ці проблеми породжують більші проблеми, що стосуються міжнародної дипломатії

Канади. Так, генерал-лейтенант (у відставці) М. Мезонньов, який пропрацював 35 років у Збройних силах Канади (CAF) і ще 10 років як академічний директор Королівського військового коледжу Сен-Жан (RMC Saint-Jean), у статті спеціально для «National Post» зазначає, що Канада, колись досить грізний гравець на міжнародній арені, зараз не відіграє жодної ролі у формуванні майбутнього світу. У статті угорського видання «Portfolio» детально аналізується сучасний стан російсько-української війни, акцентується увага на позиціях обох сторін та зовнішній допомозі. Доктор І. Дьярматі, голова Інституту розвитку та демократичних перетворень, вважає, що в нинішньому глухому куті потрібна радикально нова стратегія вирішення конфлікту. Він викладає пропозицію, спрямовану на створення тривалого припинення вогню, яке могло б бути прийнятним для обох сторін. Мета запропонованої стратегії полягає в тому, щоб не дати росії отримати подальші переваги у війні. Оглядач іншого угорського видання «Nepszava» Т. Унгар звертає увагу на розділені почуття угорців у місті Ужгород через дії В. Орбана. За словами автора, багатьом місцевим жителям соромно за те, що угорський прем'єр гальмує підтримку України в Європейському Союзі. Литовський політолог А. Медалінскас на шпальтах «Lietuvos rytas» розповів про сценарії війни в Україні вже у 2024 році, підтримку та позицію США й можливі несподівані повороти. Він зазначає, що найближчі місяці будуть особливо важкими для України, і наразі на неї чекають три головні та величезні виклики: контингент української армії та її професіоналізм; проблема озброєння; фінансування. Щоправда, політолог закликав не забувати про ще один потенційний конфлікт, який може зплутати всі карти – цього разу щодо Тайваню. Японська «The Asahi Shimbun» із посиланням на заяву Білого дому пише про використання росією балістичних ракет малої дальності, отриманих із Північної Кореї, для нанесення численних ударів по Україні. Наголошується, що використання цих ракет викликало засудження з боку Великої Британії, а також Південної Кореї.

Позитивні оцінки щодо подій в Україні упродовж грудня 2023 року з'являлися переважно в інтернет-виданнях Польщі («Rzeczpospolita», «Do Rzeczy»), Бельгії («The Brussels Times», «POLITICO»), Чехії («Aktuálně.cz», «Reflex»), Іспанії («ABC», «El Mundo»), Великої Британії («The Guardian», «The Independent») та США («New York Post», «Time»).

М. Апелблат, колишній чиновник Європейської комісії, пише для бельгійського видання «The Brussels Times» про підтвердження початку ЄК процесу скринінгу (перевірки заявки України на вступ до ЄС) одразу після відповідної заяви президента ЄК У. фон дер Ляен в Європейському Парламенті. Автор зауважує, що ця заява є гарною новиною як для України, так і для Молдови. Зазвичай офіційний скринінг починається після міжурядових конференцій, які відкривають переговори. У цьому випадку процес розпочнеться до конференцій. ЄК наразі оцінює останні заходи, прийняті українським парламентом, для початку переговорів про вступ, і звітуватиме Україні за необхідності. Позитивні оцінки польських видань переважно стосуються стійкості українців у протистоянні російській агресії, необхідності надання допомоги нашій державі та, навіть, засудження тих польських політичних сил, які намагаються цьому протистояти.

Так, оглядач «Rzeczpospolita» Я. Чермінський аналізує тези сенатора від Громадянської коаліції Б. Борусевича, виголошені в розмові з журналісткою видання «Do Rzeczy» З. Домбровською. Б. Борусевич переконаний, що блокаду польських підприємців на кордоні з Україною слід зняти, бо війна в Україні надто небезпечна для Польщі, щоб «залишити її в руках перевізників». Польські видання також наводять позитивні приклади зарубіжних інвестицій в Україну. Зокрема, коментатор економічного відділу видання «Rzeczpospolita» Д. Валевська повідомляє, що французький готельний оператор «Accor Live Limitless» відкрив новий заклад у Києві – це ще один із готелів, які французи відкрили в Україні, незважаючи на війну. Д. Валевська нагадує своїм читачам, що «Accor» є однією з кількох груп західних готельних операторів, які першими вийшли з росії після вторгнення цієї країни в Україну на початку березня 2022 року і однією з небагатьох, хто не кинув бізнес в Україні. У статті для чеського видання «Reflex» журналіст В. Бухерт зазначає, що росіяни намагаються перекинути свою війну і на Чехію. Йшлося про обстріл, який стався в російському місті Белгороді 30 грудня, коли Москва вимагала, щоб представник Чехії прийшов на скликане росією засідання Ради безпеки ООН і пояснив постачання Україні боєприпасів, від яких гинуть жителі росії. Москва стверджує, що той обстріл здійснили ЗСУ із застосуванням чеських реактивних систем залпового вогню «RM-70 Vampire». При цьому жодних доказів причетності ЗСУ до обстрілу міста Москва не надала. Журналіст підкреслює, що Чехія і чеські компанії постачають зброю в Україну, тому що росія віроломно вторглася в цю країну, і вона змушена захищатися. У статті наголошено, що Чехія не буде служити брехливій пропаганді агресора і продовжить підтримувати Україну. У репортажі іспанської «ABC» йдеться про те, що мистецтво як терапевтичний ресурс набуває поширення в Україні. Це новий метод подолання стресу та травми війни за допомогою уроків малювання, музики та акторської майстерності, які надають психологічну допомогу переселенцям та пораненим. Йдеться про Львівський міський табір, центр для переселенців із Маріуполя, Бахмута та інших частин східної України. Мета табору – навчити тих, кому довелося покинути свої міста через російську війну, технік арт-терапії, щоб впоратися з тим, що вони втратили свої домівки, друзів і роботу.

Негативна тональність інформаційних повідомлень про Україну прослідковувалася передусім в інтернет-виданнях Польщі («Rzeczpospolita», «Do Rzeczy»), Франції («Le Monde»), Нідерландів («Algemeen Dagblad»).

Журналіст польського видання «Do Rzeczy», фахівець із питань України М. Печинський стверджує, що в Україні зростає невдоволення становищем на фронті. Автор вважає, що українці досі не готові до розмови з росією, але їхня віра у повернення втрачених територій потроху падає. Він зазначив, що «урапатріотичний романтизм поступається місцем реалізму», який останніми місяцями серед українських еліт демонструють ті, хто найбільше знають реальну ситуацію на фронті та найкраще її розуміють. Серед них автор називає головнокомандувача ЗСУ В. Залужного, який визнав, що контрнаступ провалився і війна з росією перейшла в позиційну фазу. Польський журналіст переконаний, що таким чином головнокомандувач ЗСУ хотів спонукати Захід збільшити допомогу Києву. Натомість, на його думку, Президент України В. Зеленський

побоюється, що чесність В. Залужного відлякає партнерів від подальших безоплатних інвестицій в українську армію. Генеральний інспектор Пентагону, якого цитує «New York Post», заявив, що США не змогли повністю відстежити деякі з найчутливіших видів зброї та обладнання, надісланих Україні для захисту від росії. Вашингтонська репортерка «New York Post» К. Дорнбос зазначає, що звіт був оприлюднений у той час, як Конгрес США з осені 2023 року не може погодити законопроект про нову військову допомогу Україні. І хоча у звіті інспектора не вказано, що ця зброя була вкрадена чи використана не за призначенням, висловлюється припущення, що цей документ ускладнить зусилля адміністрації президента Д. Байдена щодо підтримки в Конгресі надання нової військової допомоги Україні. На шпальтах латвійської «Neatkarīgā Rīta Avīze» вміщена розмова з членом правління найбільшого виробника курячих яєць у Балтії АТ «Balticovo» Т. Аушкапою, під час якої він розповів про вплив на місцевий ринок дешевих яєць українського виробництва. Латвійці співчують українцям через російську агресію, зазначив Т. Аушкапа, однак із напливом українських яєць на внутрішній ринок виробники вважають «дещо несправедливим те, що вони змушені конкурувати на одній полиці з країною, де вимоги набагато вільніші, а стандарти нижчі». Французька «Le Monde» пише про есеїста Е. Тодда, який у своєму новому літературному творі «La Défaite de l'Occident» («Поразка Заходу») оголосив про «кінець України та Заходу», не надаючи реальних аргументів й ігноруючи логіку, але знаходячись у відповідності із російською пропагандою. Видання зауважує, що Е. Тодд, який відомий своїми передбаченнями, прогнозує катастрофу за взірцем російської пропаганди, ігноруючи конкретні дані та дослідження.

Отже, головною тематикою повідомлень зарубіжних інтернет-видань за січень 2024 року стало обговорення зменшення західної військової й економічної допомоги Україні, передусім із боку США. Така ситуація викликає побоювання про можливість через нестачу боєприпасів відступу ЗСУ на певних ділянках фронту або переходу війни в «заморожену» фазу. Разом із тим відзначається зростання військової й технічної допомоги за рахунок європейських країн, а також певний прогрес України у нарощуванні власного озброєння, зокрема безпілотних систем. Загалом оглядачі та експерти розглядають різні сценарії продовження російсько-української війни в 2024 році та її впливу на світову геополітику.